

El sègol: variació lèxica (II)

El sègol (*Secale cereale*) és una gramínia semblant al blat, de tija més prima i espiga més llarga, que en català té bàsicament dos noms, *sègol* i *centeno*. El primer, der. del llat. SĒCĀLE, coneix diversitat de variants, que analitzem en el mapa 484; el segon és un manlleu al cast. *centeno*, que, com el port. *centeio* i el gall. *centeo*, procedeix del llat. hispànic CENTENUM ‘sègol’, der. de CENTENI ‘de cent en cent, cent cada vegada’ perquè es creia que la planta dóna cent grans per cada un de sembra: notem [θ] *enteno* 132, 134, 138, 139, amb interdental deguda a una anterior [ts] (< c’), i el compost *blat centeno* 71, 135, 167 o *blat de centeno* 181, 185, per la seva afinitat amb el blat; aquest mot, *blat* (< preromà BLATO), potser a partir de ‘cereal més cultivat’ en una àrea determinada, també designa el mateix cereal, com *b[ɣ]au* 87, 94, d’encuny aragonès (< *blad* < *blado*, amb vocalització de la -d final i palatalització de la L), i *blat del pobre* 3, amb un determinant al·lusiú a la

seva baixa qualitat. *Mestall* (pron. *mesta*[j]), der. del llat. MIXTUS, part. de MISCERE ‘mesclar’, que degué donar **mest* (cf. ross. *demest*) ‘entremig, entre’ més el suf. -ai (< llat. -ACULU), amb tractament ioditzant del grup C’L.

Assistim a una divisió horitzontal nord/sud (*sègol/centeno*) superant una primitiva unitat lèxica de der. de SĚCĀLE, que s'intueix per la doc. valenciana (al *Procés de les olives*, s. xv, *centeno* rima amb *Moreno*) i pel supervivent *segó* 172, adaptat de *sègo(l)*; afegim-hi l'escàs conreu d'aquesta gramínia tant al País Valencià com a les Balears, que explicaria el manlleu o l'absència de significat en aquestes àrees.

Són mots normatius *sègol*, *ségal*, des del *DG₁*, 1932; *sègle* (l'accent deu ser per desambiguar el mot de *segle*), des del *DIEC₁*, 1995. En lloc de *ségal*, hauria estat més adequat *sèguel*, per la seva major extensió.

